

21.

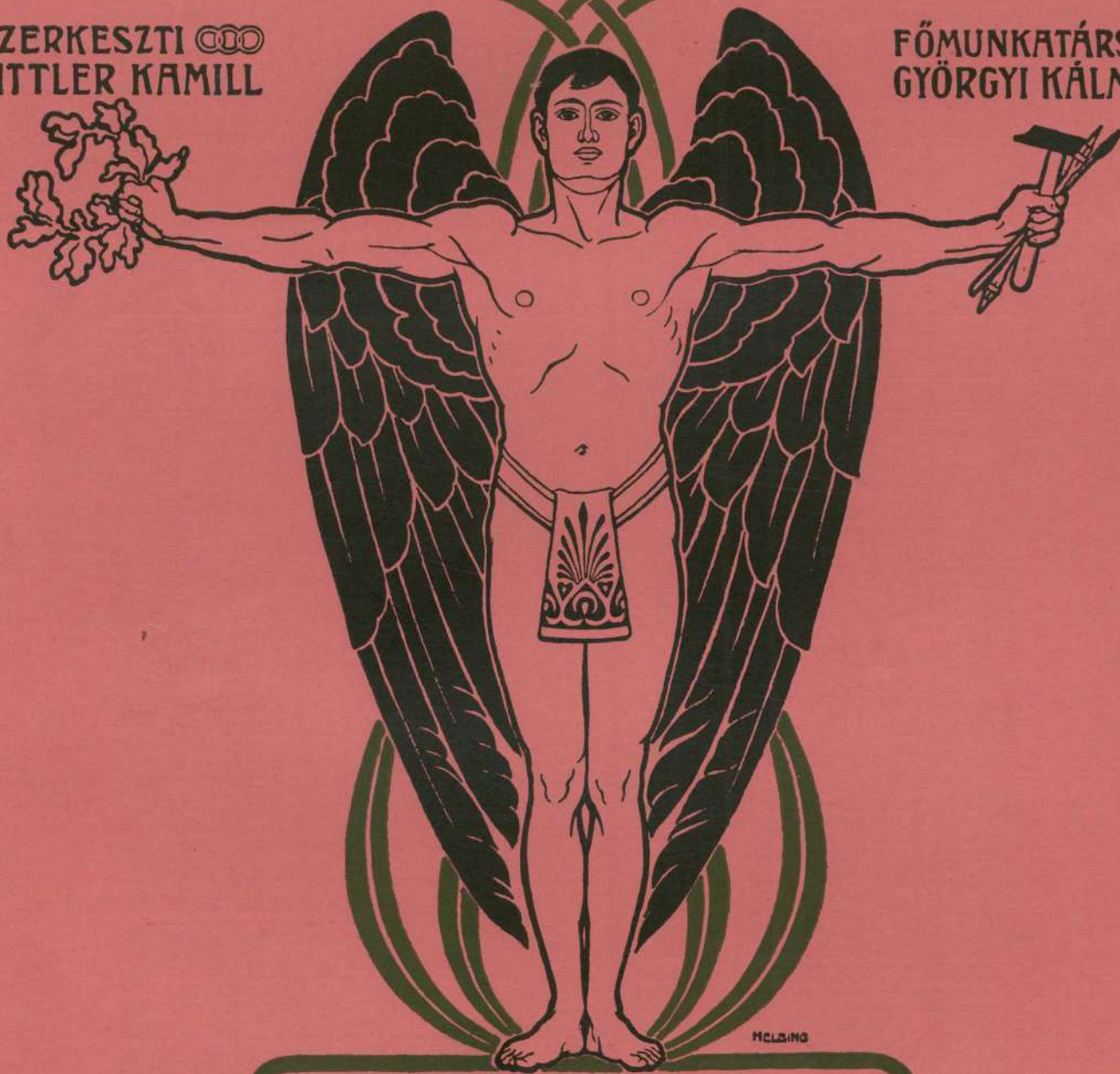
MEGJELENIK ÉVENKINT HATSZOR:
JANUÁRIUS, MÁRCIUS, MÁJUS, JULIUS, SZEPTEMBER ÉS NOVEMBER HÓNAPOK 20-IKÁN.

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

SZERKESZTI
FITTLER KAMILL

FŐMUNKATÁRS
GYÖRGYI KÁLMÁN

••• 5. SZAM •••
•• II. ÉVFOLYAM ••

 KIADJA A MAGYAR
IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT.

••• 1899 •••
SZEPTEMBER HÓ

ww Előfizetési díj egy évre 10 korona. ww

t.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET.

Az országos iparművészeti múzeum és iskola
és a m. iparművészeti társulat közlönye.

II. ÉVFOLYAM. 1899. SZEPTEMBER. V. SZÁM.

TARTALOM.

X. Modern vagy magyar stílus?	193
<i>Gróh István.</i> Jövő stílusunk	197
<i>T. G.</i> Egy ösmeretlen magángyűjtemény	204
<i>Lyka Károly.</i> Művészi címlapok	210
<i>Könyöki József.</i> Felvidéki parasztesattok	215
Különfélék	217
Külföldi Szemle.	220
Hivatalos tudósítások	225
Hirdetések.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IX. ker., Üllői-út 33-37. sz.

*

Előfizetési díj

a „Magyar Iparművészet“ egy évfolyamára
10 korona.

L'ART DÉCORATIF HONGROIS.

Organe officiel du Musée et de l'École des Arts décoratifs
et de la Société hongroise des Arts décoratifs.

II-e ANNÉE. SEPTEMBRE 1899. NUMÉRO V.

TABLE DES MATIÈRES.

X. Art nouveau ou art hongrois?	193
<i>E. Gróh.</i> Notre nouveau style	197
<i>G. T.</i> Une collection privée inconnue	204
<i>Ch. Lyka.</i> Frontispices artistiques	210
<i>J. Könyöki.</i> Boucles de costume de paysans de la haute Hongrie	215
Diverses	217
Revue de l'Étranger.	220
Renseignements officiels	225
Annonces.	

Rédaction et administration:

Budapest, IX., Üllői-út N-os 33-37.

*

Prix d'abonnement par année

de la Revue „Magyar Iparművészet“
10 couronnes.

KIS LAP

képes gyermek ujság.

Szerkeszti:

Forgó bácsi.

Előfizetési ár: **22**
egy negyed évre 1 frt.

Megjelen minden szombaton.

Czím:

„Kis Lap“ kiadóhivatala.
Kerepesi-ut 54.

Most jelent meg!

Petőfi-

Album.

65 szöveggéppel és 15 önálló műmelléklettel.

Kiadja
a **Petőfi-Társaság.**

A Petőfi-Album bolti ára:

Fűzve	6 frt.
Diszkötésben	8 *
Pompás celluloid-kötésben	10 *

Megrendeléseket elfogad
az **Athenaeum könyvkiadóhivatala**
Budapest, Kerepesi-út 54.

Minden könyvkereskedésben kapható.

MODERN VAGY MAGYAR STILUS?

Mióta a képzőművészet történelmi korszakainak a vívmányaiból való szolgálai merítgetést a közönség s az alkotó mesterek egyaránt megunták, a művészettel elméletileg foglalkozó irodalom, a mely a mult században, a művészet kárára oly nagy mértékben hatalmasodott

el, fejtegetéseinek özönével ismét elárasztotta az egész világot. A különféle művészeti elméletek, a melyeket könyvekben, folyóiratokban, sőt az időszakai sajtónak a művészettel egyébként vajmi keveset törődő termékeiben is közzétettek, a melyek a művészi forrongásból való kibontakozás módját ígérték, a nyomtatott betű többé-kevésbbé szuggesztív erejéhez képest szereztek is maguknak híveket; azonban újabb és újabb elméletektől háttérbe szorítatva, mind a művészet iránt érdeklődő közönséget, mind az alkotó művészeket is elkedvetlenítették. A kontinensen a szaporán termő művészeti elméletek okozta fogalomzavar javában dúlt, a kik a művészet érdekében tollal szállottak síkra, irányát hol induktív, hol deduktív módon jelölték ki s hatásuk alatt az alkotó mesterek ide-oda kapkodtak, a nélkül, hogy csak egy lépéssel is előbbre vitték volna korunk művészetét.

A praktikus angol nép ezalatt szellemi és anyagi föllendülésével kapcsolatosan, nem sokat törődött a tudós elméletekkel s a nélkül, hogy régi művészetének a motívumait programmszerűen tovább fejleszteni igyekezett volna, ennek csupán logikusan gondolkodó művészei által levont tanulságait ellesve, lépett rá arra az útra, a melyen haladva ma odáig ért, hogy a modern művészet problémájának a megoldása immár megvalósítható s a melyre épp azért művészetükkel Európa többi népei is egymásután rátértek. Az angolok által megindított modern művészet bélyegét viselik magukon a műtárlatok külföldön s nálunk egyaránt. A modern művészet mivoltáról, törekvéseiről e lapok hasábjain mi is hűségesen be szoktunk számolni. A kézzelfogható példák, a

melyekkel fejtegetéseinket illusztráljuk, fölöslegessé tennék, hogy ezeknek eredményét most általánosságban összefoglaljuk, ha a Magyar Iparművészet legutóbbi számában megjelent s a régi hazai ornamentikáról szóló polemikus irányú cikk szembe nem állítja a modern stílust a magyarral, mely utóbbi fölött, legalább abban a mesterkéltségek mivoltában, a melyben jelentkezett, pár évig tartó s többé-kevésbé meddő kísérletezés után a közönség és csekély kivétellel, a művészek is egyaránt napirendre tértek.

Erdemes kutatóknak: Huszka Józsefnek, az „audiatur et altera pars“ elvénél fogva lojálisan közzétett cikkére vonatkozólag már múlt számunkban megjegyeztük, hogy mindenben nem egyezik fölfogásunkkal.

Az ő kutatásainak nem kis részük volt a magyar stílusnak induktív elméletekből kiinduló megteremtésében s így nem csoda, ha anatómát mond a modern stílusra, a mely e fejlődésre képtelennek bizonyult csinált virág iránt, a közérdeklődést a háttérbe szorította. A szemrehányás, a melylyel a modern stílus híveit illeti, bennünket is érint s így nem veheti rossz néven, ha fejtegetései e részével szemben állást foglalunk s őt és a vele egyformán gondolkozókat a modern stílusnak nálunk való létjogosultságáról tárgyilagos érvekkel meggyőzni igyekezünk.

Közel másfél évtized múlt el a hazafias fölbuzdulásunkban általánosan elfogadott s csak egy-két kritikus által kárhoytatott elmélet keletkezése óta, a mely népies költészet s az általa fölfrissült műköltészet közti viszonyt mesterségesen analogijába hozta a művészettel, s ennek népies motívumai fölhasználásából vélte megvalósíthatónak az új s a nemzeti ízlésünknek megfelelő stílust.

Népies ornamentikánk, motívumainak a szorgalmas gyűjtése ellenére sem mutatott nagy változatosságot, maguk a motívumok is jórészt konvencionálisakká merevedtek s így már eleve alkalmatlanoknak mutatkoztak a tovább fejlesztésre; a magyar stílus alkalmazásával való megteremtésének a kísérlete azonban szerfölött érdekesnek ígérkezett s ezért az iparművészeti palotának ily szellemben való fölépítése ellen művészi közvéleményünk nem gördített akadályokat. A tudós elméleteket jóhiszeműleg követő s a rendelkezésükre álló eszközöket tagadhatatlanul mesteri módon fölhasználó építészünk iparművészeti palotánkon nyilvánuló magyar stílusában nem volt rendszer, a szerkezet s az ékítmények, az anyag és a forma között nem volt harmónia, a mi nélkül kifogástalan művészi alkotás nem képzelhető; a szárazzá vált népies motívumok alkalmazásában bizonyos nyersesség s merő szeszélyesség nyilvánult. Szóval a tudós teóriák nyomán megalkotott magyar stílus nélkülözötte mindazokat a sajátságokat, a melyeket az egyes korok szellemét és ízlését jellemző stílusokban föltalálunk. Az újdonság varázsa azonban, a mely talán sohasem volt oly széles körökre kiható, mint manapság, lekötötte az érdeklődést az első föltünőbb virág iránt, a melyet a jóhiszemű szószólóktól annak elhíresztelt új magyar stílus fakasztott. Az ily módon mondvacsinált magyar stílus bizonyos népszerűsége tett szert s a határozott cél nélkül szűkölködő mesterek, a tervező művészek, közönségünknek a művészet iránt érdeklődő, de a túlnyomó számban itéletében nem önálló része fölkarolta. És megindult a népies motívumok alkalmazása az iparművészet minden ágában, ennek mindennemű anyagára, a nélkül, hogy az anyag és forma harmóniájára, a szerkezeti követelményekre csak ügyet is vetettek volna. Ez utóbbi körülmény volt legfőbb oka korunk művészete stíltelenségének s annak, hogy ez közönségünk fogyatékos ízlésének a fejlesztésére alkalmatlannak bizonyult.

A magyar stílus kérdésébe belevonták a hazafiság szempontját s vajmi kevesen gondoltak arra, hogy ha a polgári életben a hazafiság egyike az első erényeknek is, a művészetben, a nemzeti vonásoknak a jó ízlés rovására való erőszakolása nincs helyén, ízléstelenség, mely homlokegyenest ellenkezik a művészet fogalmával, lényegével. A népies motívumoknak derűre-borúra való alkalmazása a jó ízlés szempontjából gyak-

ran hajmeresztő dolgokat produkált s ha a textil eredetű ékítmények szárazságát hivatott művésznek itt-ott sikerült is enyhítenie, más anyaggal való harmonikus összeolvasztással vajmi ritkán találkozhattunk. Az esztétikai szempontból kifogástalan magyar stílus iparművészeti tárgyainkon pedig csakhamar fárasztó egyhangúság harapódzott el: az új stílus helytelen kiinduló pontja, motívumai elégtelensége miatt a fejlődésre képtelennek bizonyult, a modern élet s a közönség követelményeihez nem alkalmazkodhatott s így nem csoda, hogy hívei azok között is egyre fogytak, a kik kezdetben lelkesen fölkarolták ügyét.

Közben megkezdte világhódító körútját az Angliából kiinduló modern stílus, a melynek alkotásai, az induktív elméletektől elkábult művészeknek kézzel fogható példakul szolgáltak ahhoz, hogy mi az igazság keresésnek a módja s a mely logikus voltával sorra híveivé tette Európának a művészet terén eddig vezérszerepet játszó nemzetét is. A diszítésben való dúskálás, a melytől korunknak az egyszerűség felé hajló tisztult ízlésű közönsége szinte megcsömörlött, a diszítésnek minden áron nemzeti jellegűvé való erőszakolása helyett, az angolok *szervezeti principiumokból* indultak ki, a melyek nélkül új stílus, a régi vívmányok helyes volta ellenére sem keletkezhetik. A régi mesterek s különösen az egyszerűségükkel szellemüknek leginkább megfelelő quattrocentisták alkotásainak a tanulmányozása közben tisztult ízlésükkel, ennek a legszélesebb körökig ható terjesztése közben, az anyagnak, a formának s alkotásaik céljának a harmóniáját keresték csak. S mivel mellőzve a reminiscenciák fölösleges sallangját, a szerkezetet modern céljának megfelelően alkották meg s az anyagot sem rendelték alá a formának, hanem ezt, tisztába jövéen az anyag természetével, ennek megfelelően alakították: sikerült létrehozniok a modern stílust, a melyben nincs hazugság, a mely az ő sajátjuk lévén, nemzeti stílusuk, a melyet azonban épp oly joggal vehetnek át, tehetnek magukévá más nemzetek, mint az a Franciaországban keletkezett csúcsíves stílussal, vagy az olaszoktól átvett renaissance-szal történt; mert megfelel a kor szellemének, egyszerűségével ízlésének s az egyedüli útja a kibontakozásnak, a mely a praktikus célokat szolgáló iparművészethez s ízlését fejlesztvén, a művészet szeretetéhez általában közelebb hozza a közönséget. A modern stílus ugyanis nem kényszeríti a közönséget arra az áldozatra, a melyre az iparművészeti tárgyak kölcsönzött s derűre-borúra alkalmazott diszítésükkel eddigelé kényszerítették, hogy a művészet kedvéért, kényelméről lemondjon, lehetetlenné tevén, hogy a rajtuk túlhalmozott cifraságok miatt praktikus céljainak megfeleljenek. Az angol iparművészet alkotásai megfelelnek a praktikus céloknak, megvan bennük az anyag, a forma és rendeltetésüknek a harmóniája s így művészi szempontból kifogástalanok; koncepciójuk, ízlésük megfelel korunk szellemének s azért modernnek. Ha formáik ma még itt-ott túlhajtottak is, idővel e túlzások is elmaradnak. A művészetek fejlődésének a természetéből következik, hogy a hol a kor színvonalán álló, szellemének megfelelő művészet nincsen, ott nemzeti művészet sem keletkezhetik. Hogy művészetünk eddigelé nem állott korunk színvonalán, azt a franciák és németek után mi is nemzeti büszkeségünk sérelme nélkül beismerhetjük. És így nem maradt más hátra, mint hogy egyelőre mi is idegen példákat kövessünk; mindaddig, míg mestereink, közönségünk ízlése meg nem izmosodik, míg alkotásaink a kor szellemének meg nem felelnek, művészi színvonalán nem állnak.

Csak azután gondolhatunk arra, hogy nemzeti stílusra tegyünk szert. Hogy mily irányban fog ez fejlődni, valjon ornamentikájának motívumait a természetből merítve, mint a csúcsíves stílus, a vagy műtörténelmi alapból kiindulva, mint a renaissance: azt a kritikának megjósolni föladata nem lehet, annál kevésbbé, mivel ez utóbbira nézve, a mint az iratunkban közölt s a hazai ornamentikáról szóló polémiából kitűnik, sem ennek teljes anyaga összegyűjtve, sem műtörténelmünk összes kérdései megoldva nincsenek.

Mestereink ne hallgassanak a nekik tetszetős elméletekkel utat szabni akaró kritikára. Kövessék egyedül a maguk ízlését s meg lesz a modern követelményeknek megfelelő magyar stílus. Ízlésüknek a modern szellemnek megfelelő pallérozása végett válasszák az angolok alkotásait mintaképeikül, amint azt a németek és franciák tették. Az angol stílus legyen iskolájuk; a mihez a külföldi mesterek értenek, azt tanulják el ők is. Ez nem zárja ki azt, hogy ne használjuk fel népies ornamentikánknak motívumait ott, a hol helyén valók. Sőt ezt kívánjuk. De ne higgye és ne hirdesse senki, hogy a magyar érzést, a magyar ízlést *csakis* azoknak a fölhasználásával lehet kimutatni. Ezért ne is követeljük ezt tervező művészeinktől. A művészet nem tűri a korlátozást, mert hiszen első sorban arra való, hogy művészi tudásunk segélyével visszatükröztessük azt a mit érzünk, a mit szépnek találunk. Törekedjünk tehát arra, hogy ki-ki a maga módja szerint szabadon fejezhessen ki érzéseit s meglesz sajátos stílusunk és a mennyiben lelkünk, egy nemzethez tartozván, rokon, meg lesz a magyar stílus. Hiába való fáradság azzal kinlódni, hogy új stílust teremtsünk; mert ha mestereink a régieknek példáját követve, egyedül a maguk fölfogásának, érzéseinek adnak kifejezést a kor színvonalán álló tudásukkal, magától keletkezik majd a magyar stílus, a minthogy minden korszaknak és nemzetnek a stílusa is így keletkezett.

X.

